GAZETA LWOWSKA.

We Czwartek Nr. 138. 10. Września 1818.

U w i a d o m i e n i e.

Na Polską gazetę Lwowską przyymuie się prenumerata na ćwierć roku, to iest od 1go Października do ostatniego Grudnia 1818, na cenę Dwunastu ZR. W. W. PP. Prenumeranci zechcą ią zatem przez C. K. Urzędy pocztowe ieszcze przed upłynieniem bieżącego miesiąca Września zapisać, aby według Ich liczby nakład powiększyć można.

Jest ieszcze w zasobie kilka exemplarzów gazety tegoroczney, i można dostać ich z roku całego za 48 ZR. W. W.

Wiadomości zagraniczne.

T u r c y i a.

W Konstantynopolu otrzymano ostatnich dni Lipca wiadomość nadeszłą przez Aleppo a potwierdzaiącą, że woyska Ibrahima Baszy opanowały Drehych, stolicę Wehabitów. Abdallah ben Saud Naczelnik Wehabitów ma bydź ze wszech stron otoczonym, i spodziewano się, że wkrótce wpadnie w ręce zwycięzców.

Chosrew Mohamed Basza zakupił w Trebizoncie wielkie zapasy drzewa na budowę okrętów dla arsenału Konstantynopolitańskiego. Do sprowadzenia tego drzewa uzbroiono wielką starą fregatę, która stoi w porcie i czeka tylko na wiatr pomyślny. Tym samym celem przygotowano także i iedną korwetę.

Arcybiskupstwo w Smirnie, które wakowało przez lat niemal 60, obsadzone iest teraz przez dotychczesnego Koadjutora, Monsignora Luigi Maria Cardelli, mianowanego na to Dostoieństwo od Jego Świątobliwości. Nowy ten Arcybiskup powrócił dnia 2go Lipca ze Scio, gdzie poświęcenie otrzymał, i odprawił swóy uroczysty wiazd do Smirny. Duchowieństwo i Konzulowie Mocarstw Katolickich odprowadzili go, do będącego pod Ces. Austryiacką opieką tamecznego parafiialnego kościoła Nayśw. P. Maryi, iako do iego stolicy Arcybiskupskiey, gdzie odśpiewano uroczyście pochwalny hymn Ambrożego.

Coraz bardziey szerzy się zaraza morowa; grassuie ustawicznie w Egipcie i na kilkunastu wys[illegible]ch Archipelagu. Od dnia 25go Czerwca do [illegible]go Lipca zawieziono do Konstantyno[illegible]skiego szpitala siedmiu wież, 11, a do szpitala na przedmieściu Perze 15 zarażonych; z pierwszych umarło w przeciągu tegoż czasu 5, a z drugich 7 osób. Inne szpitale stały wprawdzie próżne, iednakowoż zdarzyło się kilkanaście przypadków zapowietrzenia do Dsziubali i w St. Dimitri, a nawet i w Perze.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety z Jamaiki umieściły list Admirała powstańców Briona pisany pod dniem 1wszym Czerwca do Dowodcy Duńskiey wyspy S. Tomasza, donosząc mu, że w skutku rozkazów odebranych od Rządu swoiego osadzone przez rojalistów porty Kumana, La-Gnayra, Puerto-Cabello i Macaraibo, za będące w stanie blokady ogłasza, i że to do wiadomości podaie tym celem, ażeby kupcy strzegli się szkody. Donosi mu oraz, że pewien Hudson bez zezwolenia Rządu Wenecuelanskiego uzbroił i wysłał okręty korsarskie, że zatem ogłasza go za rozboynika morskiego, wyłączonego od opieki Rządu, że okrętom swoim dał rozkaz schwytania go, gdzieby go tylko napotkali, i że to oświadcza celem utrzymania zgody ze wszystkiemi Rządami, które niepodległym Amerykanom połodniowym sprzyiaią.

Gazety północno-Amerykańskie umieściły wiadomość następuiącą: „Amerykańska fregata Kongress powróciła z Buenos-Ayres. Podczas żeglugi na powrót zawinęła do wyspy S. Małgorzaty, gdzie Jenerał Arismendi główną kwaterą stoi, i to przedmurze niepodległych w naylepszym stanie obrony utrzymuie. Ponieważ w iednym liście pisanym z wyspy S. Tomasza pod dniem 14stym Lipca donoszono o klęsce a nawet o zupełnem rozproszeniu niepodległych, przeto staraliśmy się wszelkiemi sposobami zasięgnąć o tem wiadomości i dowiedzieliśmy się, że powstańcy nie tylko żadney kleski nie ponieśli, lecz nawet

)(

sprawa ich znayduie się obecnie w stanie tak kwitnącym iak ieszcze nigdy nie była. Niedawno wzmocnieni zostali brygadą artyleryi składaiącą się z samych prawie Anglików, a ufność żołnierzy i obywateli w utrzymaniu się Rzeczpospolitey nie ma żadnych granic. Powyższy list donosił także o klęsce Bermudeza odniesioney pod Kumaną dnia 4go Czerwca; tymczasem okazuie się z doniesień nayniezawodnieyszych, że Bermudez wcale ani sztarmował do pomienionego miasta, i że go tylko trzyma w ścisłem oblężeniu, spodziewaiąc się dostać go w ręce bez dobycia szpady, przez samo tylko niedopuszczenie żywności. Brion i Aury złączyli się pod wyspą S. Małgorzaty, i odcinaią dowoz żywności do Kumany. Brion ma na okrętach swoich także i różne środki do wspierania Bermudeza w zdobyciu Kumany." — Gazeta Londyńska Morning-Chronicle podaie siłę zbroyną eskadry Hiszpańskiego Admirała Macona na 144 dział i 1830 ludzi, eskadry zaś Briona i Aurego na 87 dział i 685 ludzi.

Wielka Brytania.

Sztokolmski okręt Zefir, powracaiąc z wyspy Teneryffy, napadniętym został od iednego korsarza powstańców, który mu zabrał 20 beczek wina. W Londynie nie wątpią iuż wcale, że nietylko powstańcy w Ameryce południowey i niektórzy Amerykanie północni, lecz nawet kupcy z niejednych posad Europeyskich należą w wielkiey części do uzbraiań i wypraw tak zwanych korsarzy powstańców na morzu atlantyckiem i na innych wodach.

Papiery publiczne spadły były znacznie na giełdzie Londyńskiey. Dnia 14go Sierpnia w południe stały trzyprocentowe papiery ustalone po 76 5/8. Jeden dóm handlowy sprzedał ich na giełdzie dnia 13go za 2 miliony funtów szterlingów. Dnia 15go spadły na 75, a niezmierne summy tracono i zyskiwano. Ku końcowi giełdy podniosły się znowu na 76. Gazeta Londyńska Kuryer, która od niedawnego czasu przybrała ton bardzo spokoyny, przypisuie owo spadanie papierów publicznych chwilowey potrzebie wielu bankierów prowincyonalnych, którzy dla pomnażania się ich handlu i przemysłu, swoie papiery publiczne mieniaią na gotowiznę. Przeciwnie zaś gazeta Londyńska Morning-Chronicle upatruie w tem bliską burzę na widokręgu politycznym, i domyśla się istnienia nieprzyiaznych rospraw między Anglią a Ameryką północną. Ministeryialna gazeta Londyńska Kuryer poczytała więc za rzecz potrzebną umieścić pod dniem 17stym Sierpnia artykuł urzędowy, w którym wszelkie pogłoski o bliskiem wybuchnieniu woyny z Ameryką północną zbiia, i oraz wieści o bliskiey woynie Hiszpanii z Portugaliią, które podobnież mocno rozsiewaią, za bezzasadne ogłasza. Oto iest osnowa pomienionego artykułu.

Wciągu ostatnich trzech dni napełnione było stare miasto Londyn (City) rozmaitemi pogłoskami bałamutnemi i wielce zatrważaiącemi. Kilka bankierów prowincyonalnych posprzedawało znakomite summy w papierach publicznych (stocks) za gotowiznę, którey w bezpośredniey bliskości swoiey korzystniey użyć mogli; owi zaś, którzy od nich papiery publiczne kupowali, a zatem takowych za nayniższe ceny dostać pragnęli, wystawiali tę sprzedaż za pochodzącą z posępnych wiadomości politycznych. Nikt nie ma nerwów tak słabych, iak spekulanci giełdowi, a nikt nie iest tak bardzo drażliwym, iak dwa przeciwne sobie stronnictwa, które w szczególnieyszym sztucznym języku giełdy papierów publicznych nazywaią się bykami i niedzwiedziami (Bulls and Bears). Dla tego też to w Sobotę tłoczyły się pogłoski na pogłoski. „Nie „pewnieyszego (tak rosprawiano), iak woyna z „Ameryką. — Sir John Warren uwiadomionym został przez umyślnego, że ma obiąć „dowodztwo nad flottą, którą niezwłocznie „uzbroić maią. — Wydano iuż rozkazy do „gwałtownego zaciągania maytków, i maią natychmiast wykonanemi bydź po wszystkich miastach o pewnych godzinach." Kto ieszcze powątpiewał o tey woynie Amerykańskiey, temu rosprawiano „o bliskiem zerwaniu pokoiu między Hiszpaniią a Portugaliią" i przedstawiano mu, „że gdy wielkie Mocarstwa Europeyskie nie zdołały zagodzić niesnasków zachodzących między pomienionemi Dworami, „przeto nieuchronną iest woyna, w którą prędzey lub poźniey wplątaią się wszystkie Państwa Europeyskie." — Kto zaś ieszcze i wowczas dosyć był upartym, i nie chciał wierzyć o woynie, temu szeptano do ucha, „że Kongress Monarchów nie będzie Kongressem pokoiu, że nie będzie zmierzał do ustalenia „spokoyności przywróconey szczęśliwie w całey Europie, ale że będzie Kongressem zaczepnym, Kongressem, na którym nowe proiekta dumy i żądzy podbiiania Kraiow układane i wykonane bydź maią. Takie są pogłoski, które rozsiewano, a że łatwowierność dzieckiem iest trwogi, przeto też i papiery publiczne o znaczną część spadły."

Namienić tylko o takich niedorzecznych pogłoskach, znaczy się, może iuż tém samém przypisywać im za wiele wagi, ależ nawet i nayniedorzecznieysze baśnie bywaią często szkodliwemi, a nie zawsze iest dobrze i rostropnie, stawić

przeciwko nim same tylko pogardzaiące milczenie. Gdyby nas wezwano do wymienienia czasu, w którym nie było naymnieyszego podobieństwa do zerwania spokoynosci Ludów, wymienilibyśmy bez wahania się ową epokę, w którey z tak wielką gorliwością rozsiano wszystkie te pogłoski o woynie i zaburzeniu. Jednakowoż rozbierzmy cokolwiek ściśley każdą z tych wieści.“

„1.) Według zdania wspieraiącego się na wiadomościach nayautentycznieyszych, i (dodaiemy to bez obawy sprzeczności) według wszystkich doniesień które Rząd odbiera, nie było od zawarcia pokoiu z Zjednoczonemi Stanami Ameryki północney nigdy mniey iak teraz podobieństwa do zerwania pokoiu z temiż Zjednoczonemi Stanami. Nie zachodzi bynaymniey obawa zerwania pokoiu, owszem dyplomatyczna korrespondencyia między obudwoma Rządami prowadzona była w wyrazach nayprzyiaźnieyszych i nayserdeczniejszych. Jak dalece więc bystrość ludzka zdoła przyszłość przewidywać, mamy, przy panuiącym obecnie na obu brzegach morza Atlantyckiego przyiacielskim duchu, wszelkie przyczyny do rokowania sobie trwałego pokoiu. Do tego wyraźnego oświadczenia ledwie potrzebuiemy dodadź, że umieszczone w dzisieyszey gazecie porankowey (Morning-Chronicle) zgłaszania się osób sprzedaiądaiących papiery publiczne (fonds), nie zasługuią zgoła na naymnieyszą wiarę, ponieważ do taiemnicy należą.“

„2.) Co się tycze Hiszpanii i Portugalii, niezagodzone są wprawdzie niesnaski zachodzące od dawna między oboygiem tych Mocarstw. Może bydź, że Rząd Portugalski usprawiedliwaiąc się z oddania miasta Montevideo, wniesie, że Rząd Hiszpański nie iest w stanie bronienia tego miasta przeciwko powstańcom, i że gdyby ci odzyskali nazad to miasto, bezpieczeństwo posiadłości Portugalskich w owey części Ameryki byłoby narażonem. Daley może Portugaliia, odpowiadaiąc na skargi Rządu Hiszpańskiego względem Montevideo, uskarżać się wzaiemnie na postępowanie Hiszpanii względem Europeyskich posiadłości Portugalskich. Ależ niech będzie iak chce, niesnaski te, luboć ieszcze nie zagodzone, przecież, iak przepowiadamy z pewnością, nie doprowadzą do zerwania pokoiu między oboygiem Mocarstw. Nie oświadczaiąc się w tey mierze iaśniey, dodaiemy ieszcze to tylko, że oboie te Państwa nie przystąpią do woyny przeciwko wyraźney woli i polityce wielkich sprzymierzonych Mocarstw; polityka zas tych Mocarstw zmierza wyraźnie do tego, aby nie zrywać pokoiu w Europie.“

„3.) Nakoniec, co się tycze ostatniey a pomienionych wieści, iakoby zbliżaiący się Kongress Monarchów usposobionym był raczey do zapalenia pożogi woyny, aniżeli do ustalenia błogosławieństw pokoiu, sądziemy, że zdołamy zbić ią nayiaśniey i naydowodniey. Nadtym punktem musiemy zabawić się nieco dłużey. Wiadomo dostatecznie, że Kongress Wiedeński przerwany raptem przez Bonapartego wtargnienie do Francyi, kilkanaście punktów nierozstrzygnionych zostawił. Następne wypadki, traktaty, które nastąpiły za powtórnem weyściem Monarchów sprzymierzonych do Paryża, i zaięcia części ziemi Francuzkiey przez woyska zagraniczne, czyniły zgromadzenie się znowu Kongressu niepotrzebnem tak długo, dopókiby czynione do Francyi roszczenia nie zlikwidowano, albo dostatecznego zabezpieczenia likwidacyi nie dano, i dopókiby Francyię, nie przywrócono do takiego stanu spokoyności wewnętrzney, w iakimby dalsze osadzenie ią wóyskiem niepotrzebnem było. Sprzymierzone Mocarstwa uznały iak słychać, że czas ten nadszedł, a w skutku tego ma ustąpienie z Francyi nastąpić przed zaczęciem się miesiąca Listopada. *) Tak więc Francyia ten tak ważny i potrzebny członek przy wszystkich układach, obeymuiących ogólną rodzinę Europeyską, zdoła bydź uczestnikiem Kongressu w stanie daleko wolnieyszym i niezwiązańszym, aniżeli gdyby Kongress odbywał się zaraz po podpisaniu Paryzkiego traktatu pokoiu, ku końcowi roku 1815. Jeżeli nam pozwolone są domysły o niektórych głównych przedmiotach, którem zaymie się Kongress przy pożytecznych i chwalebnych swych pracach, tedy iednym z tych przedmiotów byłoby zapewne położenie Państw Niemieckich, znayduiących się obecnie w stanie znacznych wątpliwości i zamieszania, pochodzącego z rozwiązania węzłów dawnieyszych, które istniały, a z wolności i niedoskonałości węzłów nowych, które zaięły miey-

*) To twierdzenie gazety Londyńskiey Kuryiera, zdaie nam się nieco zawczasne. Właśnie nad tem, czyli postępy, iakie aż do owego czasu uczyni prywrócenie porządku i spokoyności we Francyi, będą takiemi, ażeby uchylały pobudki, dla których sprzymierzone Mocarstwa zniewolone były do woyskowego osadzenia Francyi, właśnie mówić nad tem maią się przecież, stosownie do artykułu 5go traktatu Paryzkiego z dnia 20. Listopada 1815 po upłynieniu lat trzech, (a zatem na nadchodzącym ziezdzie Monarchów w Akwizgranie) dopiero naradzać. Według tych samych zasad wypadałoby może sądzić po naywiększey części o domysłach i rozumowaniach pomienioney gazety Londyńskiey o przedmiotach, które na ziezdzie Monarchów ieszcze wytoczyć się maią. (Przypisek Dostrzegacza Austryackiego.)

sce dawnieyszych. Będzie to ze wszech miar rzeczą bardzo subtelną i delikatną; ależ wszelkie trudności znikaią przed iasnem przekonaniem, że Kongress nie rządzi się żadnym zamiarem samolubnym czyli osobistym, lecz iedynie tylko pragnieniem, ażeby spokoy powszechny ustalić, umocnić i zabezpieczyć. Nadto zachodzą ieszcze niektóre sprawy o granice Państw, które dokładniey oznaczonemi bydź maią, a mianowicie, ieżeli nas dobrze oświecono, między Królestwami Bawarskiem i Wirtemberskiem, a Xięztwami Badeńskiem i Hesskiem."

„Kongress ten roztrząśnie i zagodzi spory między Hiszpaniią i Portugalią."

„Podobnież mowa o wzaiemnem położeniu i prerogatywach różnych wyznań religiynych, osobliwie wyznania Izraelitów, których dotychczas, osobliwie w Niemczech, tak bardzo uciemiężano."

„Także bydź może, że Kongress weźmie pod rozwagę różne etaty woyskowe, iakie utrzymywać ma każde Mocarstwo."

„To są niektóre z głównych przedmiotów, są ieszcze i inne mnieyszey wagi. Lecz wyliczyliśmy ich iuż dosyć dla okazania, że pokóy, nie woyna, że ustalenie, nie napad są celem i zamiarem Kongressu. Kończemy powtórnem zapewnieniem, że gdyby nas wezwano do wymienienia czasu, w którym naywięcey było podobieństwa, że długi i szczęśliwy pokóy zjednoczy wszystkie Ludy stałego ładu, wymienilibyśmy bez wahania się tę epokę, w którey obecnie artykuł ninieyszy przekładamy Publiczności Angielskiey."

Niemcy.

Immatrykulacyia Związku Niemieckiego, przyszła teraz rzeczywiście do skutku. Ustanowiono: że poiedyńczo dostawiać ma ludność 100 dusz, iednego człowieka, i tym sposobem woysko związkowe w miarę ludności całego związku Niemieckiego wyrachowaney na 30 millionów, wystawi siłę zbroyną złożoną z 300,000 ludzi. Kommissyia woyskowa przystępuie teraz do naradzania się nad urządzeniem i wystawieniem twierdz związkowych.

Z Akwizgranu donoszą: Przy całym blasku, który odznacza nasze miasto i okolice iego, (naylichsza cena mieszkania, żądana dotąd na czas Kongressu była 16,000 franków) panuie wiele nędzy. Fabryki zupełnie upadły. Rzemieślnicy którzy bywało zarabiali po 5 talarów na tydzień, teraz pracuiąc od godziny 5tey z rana do 8mey w wieczór, ledwie mogą 2 talary zarobić. Nędza i ubóstwo wzmaga się codziennie. Błogie żniwa i żyzność pól naszych nie pomogą same, przez stosunki kraiowe, które niszczą do szczętu nasz przemysł. Jeżeli nie będzie zaprowadzonem systema wywędrowania lub przeniesienia, zima stanie się okropną.

Gazeta Kasselska donosi z Göttyngi pod d. 13. Sierpnia: „Wszyscy studenci pobieraiący stypendyia i kraiowcy Hannowerscy popowracali do tuteyszey Akademii, dla kończenia nauk. Znaczna część uczących się tu Cudzoziemców, opuściła Akademiię. Mała zaś część onych, oczekuie pierwey rozkazu rodziców lub opiekunów i rozstrzygnienia sprawy, nim się namyśli chodzić znowu na prelekcye. Kommissarz Królewski pracuie gorliwie nadtem, aby przez naytroskliwsze śledztwa, przygotować rzecz do rozstrzygnienia, którego skutek bez wątpienia połączony będzie z dobrem miasta tuteyszego i Akademii. Publicznem ogłoszeniem poprzybiianym na murach z d. 7. Sierpnia, w Imieniu i na rozkaz Panuiącego Xiążęcia de Nassau, wezwano całą młodzież Nassauską tu uczącą się, która z okoliczności tych rozruchów opuściła Akademiię, aby niezwłocznie powracała. Podobnemże ogłoszeniem z d. 4. Sierpnia oświadczył Kommissarz Królewski, iż mu doniesiono, że pewney liczbie studentów zgromadzonych w Witzhausen przyszło do głowy, osławić tych wszystkich towarzyszów swoich z zagranicy, którzy tu na nowo pozostali i na Kollegia uczęszczaią, lub uczynić to zamyślaią; każdy, ktoryby się odważył, dokonać tego, przez rzeczywistą lub uczynkową obrazę lub przez wezwanie którego z zagranicznych, aby się ztąd oddalił, ma bydź zaraz do aresztu wzięty, i oddany naywyższey Władzy, gdzie surową karę odbierze. Tenże sam Kommissarz na mocy wyraźnego upoważnienia oświadczył przez publiczne ogłoszenie z d. 8. Sierpnia, imieniem Król. gabinetowego Ministerstwa; iż każdy kraiowiec lub cudzoziemiec, ktoryby w skutku pomienionego osławienia, dopuścił się naymnieyszey zaczepki i niespokoienia znayduiących się tu, lub przybywaiących codzoziemców, nieodzownie i bez naymnieyszey zwłoki uwięziony będzie w twierdzy, nadto; każdy kraiowiec który się winnym stanie takiey zdrożności, niebędzie pod żadnym warunkiem do służby kraiowey dopuszczonym. Kurator nasz, Król. Minister Stanu i Konferencyi, Baron de Arnswald przybył tu osobiście temi dniami dla weyrzenia ściśley w stan rzeczy i śledztwa; Ufać można przezorności tego polityka, że środki, których użyie, położą tamę temu chwilowemu nieszczęściu, a to przez utrzymanie dobrego porządku i obyczayności."